

SĂMĂNĂTORUL

Redactor responsabil:
Simeon Rusu

Redacția: Piața Regele Ferdinand 12
Administrația: Piața Regele Ferdinand 56

FOAIE CULTURALĂ-POLITICĂ

Apare la 1, 10 și 20 a fiecărei luni
sub conducerea unui comitet

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pentru instituții și autorități anual . . . 200 Lei
Pentru particulari { anul întreg . . . 100 Lei
jumătate de an . . . 60 Lei
trei luni . . . 30 Lei

In paradisul rusesc,

iar au izbucnit răscoale țărănești. Guvernul comunist zmulge fără milă codrul de pâine dela gura plugarului, care l-a stropit cu atâtea sudori. Și țărani se înarmează cu ce pot; lovesc fără mila pe funcționarii trimiși pentru executarea ordinelor; temnițele își deschid larg porțile și în urmă sentința: glonțele.

Foametea se întinde, ca o ceață sură, acolo, unde în acest an a fost cea mai bună recoltă dela războiu încoace. Motivul: banul. Guvernul comunist rechiziționează, cum se rechiziționează în anii războiului, la noi, toate cerealele dela producători, lăsându-le strictul necesar. Le adună și le trimite peste granițe. Pe piețele streine, le vinde cu un preț de nimic. Și apoi să ne mai mirăm că bucatele nu au nici un preț?

În Berlin, Paris, Londra și New-York prețul grâului a scăzut atât de tare, încât dela războiu încoace, e primul an, când s'a înregistrat un preț atât de mic.

Dar Rusia mai expoartă și lemn și petrol. Precum vedem, e cea mai înverșunată concurență a României.

Procedul Rusiei însă, este din cele mai mârșave. Ea nu expoartă pentru că are o supraproducție de cereale, ci fiindcă, guvernului comunist îi trebuie bani; nu împoartă cum va ajunge la ban strein, dar se ajungă. Din acest motiv și-a făcut de vânzare și cele mai strălucite capo-d'opere de artă aflate în palatele țarului ucis.

Acest soi da oameni, cari conduc astăzi Rusia nu mai au nimic sfânt în sufletul lor. Vând tot ce au; supun torturei foamei populația; îi interzic manifestarea crezului divin dărâmandu-i templele și decapitând pe slujitorii lor. Peste granițe, încearcă propagarea aceluiaș spirit de dezordine și distrugere, sub voalul reducător al unor scilipiri de paradis. Dovadă avem berechet.

Cele mai multe din țările europene, n'au nici o legătură diplomatică cu Rusia. E izolată, ca o înzulă de leproși pe un ocean. Se înconjură orice legatură cu ea.

În privința exportului de cereale ale Rusiei, Franța a început prima oară să pună o taxă (vamă) de 100% ad valoierm. Adecă, dacă are poftă Rusia să-și vândă grâul în Franța, va plăti la întrarea în țară atâtea vamă, cât e vrednic grâul.

Exemplul Franței a fost adoptat și de America. Urmează ca celelalte țări să-l imite, pentru că Rusia să nu-și poată realiza planul ei, ce are un dedesupt criminal amenințelor de războiu. (s. r.)

Așezemintele noastre școlare

Am dori să ne rostim cuvântul organului nostru în mod categoric în chestia școlară din Reghin. Socotim învățământul, ca făcând parte din mijloacele primordiale ale educației popoului nostru. Vitregia vremurilor trecute ne-a ținut poporul în întuneric — și procentul analfabeților e îngrozitor. Dacă nu ar fi altă probă pentru urgia asupra noastră din trecut — apoi faptul, că poporul românesc a rămas înafară de dreptul la învățământ — este cea mai zdrobitoare sentință, pentru cei cari au ținut neamul nostru în aservire.

Iobăgia lipsei de carte, este mai teribilă în consecințe decât iobăgia fizică, de care neamul nostru a avut parte cu prisosință. Conducătorii așezemintelor noastre școlare — mai ales acum, când reușim să ridicăm noile clădiri școlare în orașul nostru — au o sin-

gură și unică datorință categorică. Să se ocupe de școală. Afară cu politica din școală. Din moment ce ar îndrăzni ori-care membru din învățământ să se folosească de intrigi politice — sau să facă chiar politică — va avea toată românimea din oraș împotriva sa. În jurul școlii nu e permis să existe partide. În jurul școlii luptăm și ajutăm cu toții. După cum din lăuntrul școlii vom opri cu toate mijloacele politice, totasemeni se vor obține oamenii politici de ori-ce amestec, în destinele școlare. Putem afirma cu tărie, că asemenea amestec nu s'a produs în timpul celor doi ani ai guvernării național-țărănești în nici-o chestie interesând afacerile interne, ale așezămintelor noastre școlare.

„Sămănătorul“

Pompierii de paradă

Avem pompieri în orașul Reghin? Sigur! Cine a vrut să-i vadă a avut Duminecă prilejul fericit. Probabil, că pompierii s'au temut, că vor trece neobservați și deaceia au pus după dătină veche fanfara în fruntea coloanei. Aveai senzația că bravii noștri pompieri se întorc dela o ispravă victorioasă. Probabil s'a glorificat reușita intervenită la incendiul dela Lunca-Bradului. Nu se cunoaște raportul prezentat cu această ocazie, decât din gura lumii. — „Sosit sănătoși, stâns focul — după ce a ardit“. Ne bucurăm de veselii noștri pompieri și suntem bucuroși, că i-am putut vedea în paradă Duminecă trecută.

O paradă ca din vremile cele vechi, — cu scule vechi, cu pompe vechi și oameni vechi... Suntem atât de vechi, încât ne putem mândri, că am păstrat organizația intactă de 500 (!) încoace. Mai conservatori și conservați pompieri ca Reghinul în materie, nu se mai află alții în România întreagă.

Luminile din onoratul consiliu orașenesc, sunt preocupate să-și voteze întregiri de indemnizații și să nu se mai ocupe de una din principalele servicii publice. Incercările trecutului apropiat au rămas baltă. Există la Primărie hotărâre executorie, aprobată de forurile superioare din timpul comisiei interimare, pentru transformarea serviciului de tracțiune animalică în tracțiune automobilistă. S'au prevăzut sumele necesare în budget pentru cumpărarea unui automobil de stropit apă, prevăzut și cu pompă de incendiu. Nimeni nu mai are grijă de soarta acestui oraș și suntem lăsați la cheremul a două pompe asmatice — cu activitate manuală — și o scară. În definitiv scara este unica noastră față. Avem baremi care, dacă nu s'a construit nici până azi terenul de exerciții proiectat și se face în grădina primăriei.

Loc destul este în grădina, dar se vede că onoratul consiliu e grozav de îngrijorat să nu i se calce cumva zarzavaturile și curechiul gardianului dela primărie.

Suntem pur și simplu ridicoli cu serviciul nostru de pompieri. S'a proectat așezarea de butoaie umplute cu apă în diversele puncte de circulație ale orașului. Nu s'a făcut nimic. Probabil, că se așteaptă iarna, ca atunci butoaiele să închețe și să crape mai cu siguranță.

Nu atacăm și nu vrem să vătămăm pe nimeni, dar acuzăm incapacitatea și lipsa de inițiativă. Nu ne trebuie pompieri de paradă, ci o organizație solidă, cu echipament modern.

Dacă Dumnezeu ne-a ferit până acum de nenorociri — nu înseamnă, că e permis să ne ramolim chiar cu toate serviciile publice.

Alegerea biurolui județean

Sâmbătă a fost alegerea fixată pentru complectarea organelor de conducere în consiliul județean. În jurul postului de secretar s'a dat o luptă înverșunată prezentându-se candidaturile: Domnii Viciu, Togănel, Cedar și Bucur. Scrutinul prezintă un mozaic semnificativ a părerilor, cari erau în mișcare. Dl Viciu-harnicul funcționar dela județi — a fost ales cu 21 voturi — iar dl Togănel — apreciatul magistrat dela Tribunal, a fost susținut cu 16 voturi. Înafară de postul de secretar, s'a mai completat postul de cu dl Teodor Boroș și postul de cu dl Radu Dorim că biurolul în frunte cu președintele valoros dl Pantea Ștefan să-și îndeplinească misiunea cu dragoste de muncă și devotament pentru interesele județene.

Cețiți și răspândiți

„SĂMĂNĂTORUL“

Tribuna liberă *)

Declarație publică

Domnul Valer Boeriu, fost învățător gr. catolic, apoi profesor și în urmă director delegat la gimnazul român de stat din Reghin, în ziua de 24 Septembrie a. c. a anunțat la oficiul stării civile din Reghin, trecerea sa la religia ortodoxă română.

E chestia sa de conștiință, pentru care răspunde înaintea lui Dumnezeu!

Și n'aș avea nimica, cu acest pas al dsale, mai ales că de aceasta n'am avut cunoștință înainte. Dsa, însă, colportează ca motiv al trecerei sale la ortodoxie, că subsemnatul aș fi intervenit la București pentru înlăturarea sa din postul de director și înlocuirea sa cu dl Aurel Pop, noul director delegat.

Pentru lămurirea publicului, în care nu pot străbate dela om la om, pe unde poate va mai vorbi dl Boeriu, declar aici următoarele:

1. Plătesc cheltuelile necesare dlui Boeriu, ca să mă însoțească la persoana respectivă din București, și dacă va spune aceasta în prezența mea și dlui Boeriu ceea ce mi-se pune în în sarcină, îi dau dreptul să mă scuipe în obraz în fața respectivului.

2. O știe și soția dlui Boeriu, pe care a trimis-o odată la mine să interviu, și știe și dl Aurel Pop, că eu am declarat, că mă desinteresez de orice în legătură cu acest gimnaziu, care prin atâtea a trecut din nepriceperea și răutatea unor oameni.

3. Dacă nu m'aș fi desinteresat total dela o vreme încoace și aș fi fost întrebat, am curajul moral să spun acum, că între dl Boeriu cu calificația sa, și dl Aurel Pop, om cu studii academice, natural n'aș fi putut sta la îndoială a mă declara pentru acesta din urmă, căci în cauza școlii eu nu pot și nu vreau să caut decât la interesul superior al ei.

Destul, Dl or, din murdăriile în legătură cu această școală nenorocită!

De liniște și de caracterul meu am nevoie în folosul instituției morale, căreia mi-am închinat viața.

Ariton M. Popa
protopop

De cele publicate la „Tribuna liberă“, redacție nu răspunde.

— Serie de conferințe la societatea meseriașilor. În legătură cu necesitatea de-a se cunoaște, în straturi cât mai largi istoria românilor, societatea meseriașilor a hotărât să se țină o serie de conferințe, având toate de obiect trecutul neamului nostru. Prima conferința se va ținea Duminecă, la 5 Octombrie 1930, în sala primăriei de către președintele societății dl Dr. Al Ceușianu, tratând obiectul asupra „Inceputurilor istorice a neamului Românesc“. — Intrarea cu taxă benevolă, destinată fondului cultural al societății. Inceputul la orele 18.

Violent incendiu pe Valea Mureșului

La firma „Bangra” din Lunca-Bradului a ars depozitul de lemnarie. Focul izbucnit în noaptea de 25 spre 26 Septembrie a. c. a cuprins dintr'odată vasul teren încărcat cu stive de scânduri uscate. O cantitate de aproximativ 150 vagoane lemne, a căzut pradă flăcărilor. La un moment dat se credea, că

fabrica încă va fi cuprinsă de foc, dar pompierii alergați în ajutor, chiar și din Tg.-Mureș au reușit să localizeze incendiul. La fața locului s'au dus prefectul județului și primul procuror al Tribunalului, care a deschis o anchetă. Paguba întrece suma 3,000.000 (trei milioane Lei).

Strămutarea proceselor de incendiu dela curtea cu jurați din Galați

A făcut mare vâlvă cererea procurorului general din Galați, ca procesele penale puse în curgere contra incendiarilor să fie judecate la altă curte de jurați. Se știe, că cele mai multe focuri — și anume focuri provocate cu intenție — se petrec în Galați. Dacă vre-un comerciant e în greutăți materiale, pune foc casei asigurate și încearcă să se ajute pe această cale. Ti-

căloșia bandiților, cari aprind după comandă, nu are nici-un leac, de oare ce curtea cu jurați din Galați, până acum adădea mereu sentințe de achitare în lipsă de dovezi. Neavând procurorul general încredere în această curte de jurați a cerut strămutarea proceselor, ceea ce ministerul justiției a și încuviințat.

Rezistența pasivă a organelor silvice

Dintr'un zel greșit de apărare a intereselor — să-i zicem particulare, — organele silvice se dedau la acte de sabotare a legii. Prin dispozițiunile clare ale textului de lege apărut în Monitorul oficial din 7 Iulie a. c. se dispune, că toate pământurile de hrană urmează să fie predate comisuniilor de împroprietărire, pentru satisfacerea îndreptățiților preferenți cu pământ.

Am mai scris în foaia noastră despre aceea, că ocoalele silvice de pe Valea Gurghiului, nu execută ordinele superioare. Acum dăm dovada. Câtă vreme ocolul silvic din Reghin, n'a făcut nici un fel de opoziție împotriva predării pământurilor de hrană — și bine a făcut — atâta vreme ocoalele silvice de pe Valea Gurghiului, se încăpățâ-

nează să nu respecte legea. La soma-rea directă a Consilieratului din Târgu-Mureș, organele silvice de pe Valea Gurghiului au răspuns, că nu predau pământurile de hrană, până ce nu vor primi ordin dela Casa Pădurilor. Cum nu este cine să poată cerceta, dacă un asemenea ordin a venit sau nu, — organele silvice stăpânesc și pe mai departe pământurile de hrană, pe nedrept.

Această purtare lovește în lege și lovește în populațiunea îndreptățită care așteaptă atribuirea loturilor, la cari îi îndreptățește legea pentru reforma agrară.

Suntem informați, că s'au luat toate măsurile, ca toți aceia, cari își înțeleg menirea oficială, în sensul de-a sabota legea și a nemulțumi populațiunea să fie trași, cu asprime, la răspundere.

— **Aviz.** Fixându-se în mod definitiv termenul adunării generale a „Asociației Culturale” pe zilele de 12 și 13 Octomvrie 1930, la Caransebeș, rugăm pe toți domnii delegați ai autorităților, ai despărțămintelor „Asociației”, ai tuturor societăților culturale surori, precum și pe toți membri și binevoitorii „Asociației Culturale”, cari vor să participe la această adunare generală și reflectează la locuință și loc la banchet, să binevoiască a se anunța, cel mai târziu până la 5 Octomvrie a. c. direct dlui Ioan Penția, Director de liceu, Caransebeș. Cei ce nu se vor anunța la timp, riscă să nu obțină locuință și loc la banchet, iar comitetul aranjator își declină orice răspundere. Pentru reducerea de 50% pe C. F. R. comitetul a făcut cerere Direcțiunii Generale C. F. R. și rezultatul se va publica în ziare.

— **Organizarea sindicatelor regionale pentru exportul de vite.** Exportatorii și producătorii de vite din Ardeal, vor avea în ziua de 6 Octomvrie constituire la Alba-Iulia, unde vor discuta chestiunile cari privesc organizarea exportului, cum și problema organizării producătorilor în syndicate regionale, în preajma realizării sindicatelor regionale ale exportatorilor, s'au ivit neînțelegeri privitoare la orașele în cari aceste syndicate să-și aibă sediul. Exportul nostru de vite, prin debușul câștigat în Italia, urmează să ia un nou avânt, piețele italiene manifestând un deosebit interes față de vitele din Ardeal, atât cele de prăsilă, cât și cele de carne.

— **Foc în Reghin-sat.** În seara zilei de 1 Octomvrie c. a ars o șură a dlui Borda din Reghin-sat, în care era depozitată recolta de grâu, netreierată a dlui Ilieș. Pagubele se urcă la câteva mii de lei. Incendiarii n'au putut fi descoperiți până în momentul de față.

— **Nou director la gimnazul din Reghin.** Dlui Valer Boer, i s'a retras delegația de director al gimnazului român din Reghin, cu 1 Septembrie, c., numindu-se cu aceeași dată în acest post dl prof. Aurel Pop.

— **Când oamenii umblă cu șoal- da.** În comuna Solovăstru s'a dat în licitație publică furnizarea a 8 bucăți stejari, pentru repararea podurilor. Lemnele erau destinate din pădurea comunei dela „Coadă dealului” și trebuiau duse la ferăstrău — lucrare la care s'a angajat Serbanaș Ioan a Petri. Numitul a fost cel mai eștin, zicând că se mulțumește numai cu crengile și căză-

Săgeți otrăvite

La judecată

(Autentică)

Grefierul: (din ușă) Cătăramă Petru! Martorul: ... zent!

Grefierul: Intri!

Judecătorul: Lasă afară bestia aia, bă; tu nu vezi că are o coamă cât o lână de oaie.

Grefierul: E martor, dle judecător.

Judecătorul: Cine dracu' l-a mai adus și pe ăsta de martor? — Ia vino 'n coa' mă boule breaz; nu rade mă nespălatule că nu ești la mătaca acas'.

Grefierul: Cum te cheamă?

Martorul: Pătru Cătăramă.

Grefierul: De und ești?

Martorul: Din Ropa de jos.

Judecătorul: Păi se putea să fie din alt sat?

Grefierul: De câți ani ești?

Martorul: De optzeci fără unu' în toamna asta.

Judecătorul: Bă... tine-ți clanța, cine te-o 'ntrebat; bălosu' dracului; scoate mâinile din buzunar, că nu ești la crișmă.

Martorul: Dle judecător, dragă, eu nu știu dece m'ați chemat.

Judecătorul: Bagă-ți pumnul'n gură bestie; cu mine nu ești dragă; cu mine ești dle judecător; ești dragă cu boii ăia ai tăi, cari te-o pus martor, dar nu cu mine.

Martorul: (către avocatul reclamantului) Dle potracăn' io n'am mai fos' la lege; de când fi lege românească și boii-i puneți martori?

Judecătorul - Coasă-i gura, grefier, cu o amendă de 500 Lei.

Stix

Informațiuni

— **Școala primară „Nicolae Coșei” din Ierbuș?** Suntem informați, că școala primară din Ierbuș și astăzi poartă numele dlui N. Coșei. Știm însă, că imediat după sfințire, s'a intervenit ca această numire, care n'a fost altceva decât un cadou uscat al unor dni ingineri din Ierbuș, să se șteargă. Nu pentru alt motiv, decât acela, că dl N. Coșei, directorul Regiunii a XI. silvică Cluj n'are nici o legătură cu această

școală. Dar mai mult, dl N. Coșei încă la început, a stăruit să nu i se pună numele Nu înțelegem, dece organele școlare stăruie în acest bizarism inexplicabil Revizoratul școlar al județului Mureș este rugat să-și spună cuvântul.

— **Ceal dansant.** „Reuniunea Femeilor Române” din Reghin, aranjează pentru seara zilei de 11 Octomvrie 1930 un ceai dansant, în sala mare a otelului orașenesc, la care, onor. public este invitat cu toată dragostea. Intrarea benevolă.

FOIȚA

TE VĂD, O, MAMĂ...

Te văd, o, mamă scumpă, cum plângi de-un timp încoace și palida ta față, ca floarea s'ofilește...
Vezi holdele pe câmpuri încep, mamă-a se [coace...]
O, nu mai plânge, mamă, că lumea-mi se ne- [grește].

Te văd, o, mamă scumpă, la furca cu fuior, torcând mereu și oftând, cu gându'n viitor și nu-ți pricep durerea... Dece nu-mi spui [acuma?]
O, spune-mi, dulce mamă, că-mi cade'n suflet [bruma...]

Te văd... cum pleci... și chinul, o, nu mi-l [știe nime...]
Mormântu-ți văd, că nchide pe veci porțile reci...
Un jalnic glas de clopot se pierde'n zări se- [bine...]
O, mamă, scumpă mamă, dece mă lași și [pleci?]

Reghin, 1924.

LA TINE...

Sorei mele Maria

La tine, cea mai încercată,
lovită des de-aripea sorții,
s'opri, azi, fratele, că-ți cânte
un vers duos, în pragul porții...

Și'n ochi un zimbet să-ți răsără,
în loc de-atâta plâns, ar vrea
și-o clipă, să pui trei zăvoare
pe criplă'n care-i viața-ți grea.

Deschide-apoi, fereastra larg
și ascultă — dar să nu suspini,
că o să-ți cânte-un cânt de dor
ce l-a'nvâțat de prin streini.

Și, când a lirei corzi, muiate
în lacrimi vor fi'n miez de noapte,
să știi, că fratele, sărmanul
copilărie-și plânge'n șoapte.

Tu nu-l măhni, atunci cu plânsu-ți,
cum ai făcut, de atâtea ori,
căci cântul lui e, pe mormântul
trecutului buchet de flori.

Cluj, 1926.

UNEI NECUNOSCUTE

În fiecare seară, pe geam, ca părăsită
stai singură, copilă, și tristă și gândită.
În fiecare seară, citesc pe fața-ți pală,
copilă-a nimănuia, durere și greșeală...

În sânul tău ca crinul văpaie-i suferința;
în sânul tău murit-a și visul și credința...
Pe ruina risipită a vieții tale moarte,
citesc cu slove negre păcat după păcate.

Copilă părăsită, tu'n plâns și suspine
atee și bolnavă, par'c'ai uitat de Bine!
... Și ce plăceri în oameni și vinuri delirante
o, ce plăceri gustat-ai, cu soarele-ți bacante!

Azi tu... petală moartă, stai inecată'n tină
nici sclavii tăi de eri, azi... nu ți se mai în- [chină].
De lacrimi arsă-i fața-ți și'n suflet cu regrete
apar-dispar... streine șireaguri de portrete...

Reghin, 1926.

Poșta „Sămăntorului”

A. Ș. în G. Poeziile vor apare. Ne place cum scrii. Trimite-ne și articole, dar scurte și concise. Te primim cu drag printre colaboratorii noștri; răspunde-ne gazeta și ne fă abonați.

N. Mateescu, Brăila. Așteptăm cele promise. Am dor să ne trimiteți ceva interesant și pentru calendarul „Sămăntorului”

Sub tipar,

Flori de Mai

(Versuri)

de

Simeon Rusu